



เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual study)

เรื่อง หลักประชาธิปไตยกับการคุ้มครองข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วย
ในโรงพยาบาลรัฐ

จัดทำโดย พลตรีหญิง ปริยฉัตร จารุจินดา
รหัส ๖๔๐๙๒๒

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๙
วิทยาลัยรัฐธรรมนุญ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

บทนำ

เนื่องจากประเทศไทยมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (Democratic form of Government with the King as Head of State) จึงมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐ ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน มีบทบัญญัติคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวไว้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๓๒ โดยเจตนารมณ์ของบทบัญญัติดังกล่าว ย่อมมุ่งหมายให้คุ้มครองถึงข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วยด้วย และบทบัญญัติดังกล่าวก็ยังคงสอดคล้องกับหลักการคุ้มครองข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วย ตาม พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.๒๕๔๐ พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๐ พ.ร.บ.สุขภาพจิต พ.ศ.๒๕๕๑ และ พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.๒๕๖๒

อนึ่ง เมื่อประเทศไทยเป็นสังคมประชาธิปไตยและในการปกครองระบอบประชาธิปไตยได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมและการตัดสินใจของประชาชนเป็นอย่างมากจึงเกิดเป็นความท้าทายในการดำเนินงานของโรงพยาบาลรัฐที่จะให้ความคุ้มครองข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วยควบคู่กับการกำหนดมาตรการให้ผู้ป่วยมีส่วนร่วมและมีสิทธิในการตัดสินใจในข้อมูลสุขภาพของตนเองได้

เอกสารวิชาการฉบับนี้จึงมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาถึงความหมายของหลักประชาธิปไตย ความสำคัญของหลักประชาธิปไตย หลักประชาธิปไตยกับการคุ้มครองสิทธิ และเสรีภาพของปวงชนชาวไทย กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วยในโรงพยาบาลรัฐ สิทธิของผู้ป่วย ปัญหาการปฏิบัติในการเปิดเผยข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วยในโรงพยาบาลรัฐ และสุดท้ายจะกล่าวถึงข้อสังเกตและข้อเสนอแนะบางประการสำหรับการคุ้มครองการดำเนินงานของโรงพยาบาลรัฐให้สอดคล้องกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ป่วย

คำสำคัญ : หลักประชาธิปไตย, ข้อมูลสุขภาพ, โรงพยาบาลรัฐ

๑. แนวคิดและหลักการพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย

เมื่อมนุษย์มีการรวมตัวกันเป็นสังคมไม่ว่าจะโดยเจตจำนงของมนุษย์หรือจากปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ จึงได้ก่อกำเนิดรัฐหรือสังคมรัฐขึ้น ซึ่งมี ๔ แนวคิดหรือทฤษฎีเกี่ยวกับการกำเนิดรัฐ ได้แก่ ทฤษฎีเทวสิทธิ์ ทฤษฎีพละกำลัง ทฤษฎีสัญญาประชาคมและทฤษฎีวิวัฒนาการ โดยการกำเนิดขึ้นของรัฐหรือสังคมรัฐเป็นผลมาจากมนุษย์คำนึงถึงประโยชน์ที่จะมีขึ้นจากการอยู่ร่วมกัน ซึ่งแอริสตอเติล (Aristotle) นักปราชญ์กรีกโบราณ เคยกล่าวว่า “มนุษย์เป็นสัตว์สังคม” โดยเชื่อว่าตามธรรมชาติของมนุษย์จะต้องมีชีวิตอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่นๆ ติดต่อกันสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างอิสระตามลำพังแต่เพียงผู้เดียวได้ สังคมจึงเกิดขึ้น

ในยุคแรกของการปกครองของสังคมรัฐ มีการปกครองโดยบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งหรืออาจเป็นบุคคลที่มีความแข็งแกร่งมากที่สุดก็ได้ บุคคลที่มาทำหน้าที่เป็นผู้นำอาจมีชื่อเรียกแตกต่างกันไป เช่น ผู้นำชนเผ่า กษัตริย์ ฮองเต้ จักรพรรดิ เป็นต้น ขึ้นอยู่กับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของสังคมนั้นๆ

ต่อมา แนวคิดการปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้เกิดขึ้นครั้งแรกในกรุงเอเธนส์ในสมัยของ Cleisthenes (ปี ๕๐๗ ก่อนคริสตกาล) ซึ่งได้มีการปฏิรูปการปกครองเอเธนส์ใหม่ตามหลักความเชื่อที่ว่าทุกคนต้องมีสิทธิและเสรีภาพที่เท่าเทียมกัน และหลักความเชื่อดังกล่าวได้รับการพัฒนาปรับเปลี่ยนจนกลายเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในสมัยของ Ephialtes และ Pericles (ปี ๔๖๒ ก่อนคริสตกาล)

ทฤษฎีเสรีนิยมประชาธิปไตยได้รับการพัฒนามากขึ้นปรากฏตามแนวความคิดของนักทฤษฎีหรือนักปรัชญาทางการเมือง เช่น จอห์น ล็อก (John Locke) ฌองฌาค รูสโซ (Jean Jacques Rousseau) และมองเตสกีเออ (Montesquieu) เป็นต้น

เมื่อพิจารณาถึงความหมายของคำว่า “ประชาธิปไตย” ซึ่งเป็นการนำคำ ๒ คำมารวมกัน คือ คำว่า “ประชาชน” และคำว่า “อธิปไตย” ซึ่งแปลว่าอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ เมื่อ ๒ คำดังกล่าวมารวมกันจึงมีความหมายถึง “การปกครองที่อำนาจสูงสุดเป็นของประชาชน” นั่นเอง ซึ่งความหมายดังกล่าวเป็นความหมายที่สอดคล้องกับที่ราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายของคำว่า “ประชาธิปไตย” ไว้ในหนังสือพจนานุกรมของทางราชการว่า “แบบการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่”

นักกฎหมายประเทศต่างๆ ได้นิยามความหมายของประชาธิปไตยไว้แตกต่างกัน ดังนี้

วิลเลียม ริเคอร์ (William A. Riker) อธิบายว่า “ประชาธิปไตย” คือ รูปแบบของรัฐบาลที่มีพลเมืองที่มีสัดส่วนมากพอสมควรมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศโดยตรงหรือโดยอ้อม จึงแตกต่างชัดเจนจากรัฐบาลที่คนชนชั้นหนึ่งควบคุม หรือโดยคนเดียว

ซาลส์ อี.เมอเรียม อธิบายว่า ประชาธิปไตยเป็นแนวคิดและการปฏิบัติที่มุ่งไปสู่ความผาสุกร่วมกันของปวงชน โดยมีเจตนาร่วมกันของปวงชนเป็นเครื่องนำทาง

ศาสตราจารย์ ปรีดี พนมยงค์ อธิบายว่า ประชาธิปไตย ประกอบด้วยคำว่า “ประชา” หมายถึงหมู่คนคือปวงชนกับคำว่า “ธิปไตย” หมายถึงความเป็นใหญ่ คำว่า “ประชาธิปไตย” จึงหมายถึง “ความเป็นใหญ่ของปวงชน”

ศาสตราจารย์ ดร.ชัยอนันต์ สมุทรวาณิช อธิบายว่า ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นระบบการเมือง คือ การจัดรูปแบบการปกครอง กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันทางการเมือง บทบาทอำนาจ และหน้าที่ของสถาบันการเมือง ตลอดจนวิธีที่ใช้ในการตัดสินใจปัญหาข้อขัดแย้งในทางปฏิบัติตามแนวความคิดประชาธิปไตย

ซมิตเตอร์และคาร์ล (Phillippe C Schmitter and Tery Lynn Karl) อธิบายถึงองค์ประกอบของประเทศที่ปกครองระบอบประชาธิปไตยว่าจะต้องมีคุณลักษณะรวมกันอย่างน้อยเพียงใด น่าจะเป็นรูปแบบใด สามารถบ่งชี้ได้ด้วยองค์ประกอบ ๑๑ ประการ ดังนี้

- (๑) ความเห็นสอดคล้องกัน
- (๒) การมีส่วนร่วม
- (๓) โอกาสเท่าเทียมในการที่จะแสดงความคิดเห็น
- (๔) การสนองตอบความต้องการประชาชน
- (๕) การปกครองโดยคนฝ่ายข้างมาก
- (๖) อำนาจอธิปไตยโดยฝ่ายนิติบัญญัติ (รัฐสภา) ฝ่ายบริหาร(รัฐบาล)และฝ่ายตุลาการ (ศาล)
- (๗) รัฐบาลฝ่ายพรรคการเมือง
- (๘) ความเป็นพหุนิยมในกระบวนการทางการเมือง
- (๙) การกระจายอำนาจ
- (๑๐) หัวหน้าฝ่ายบริหารต้องรับผิดชอบต่อประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
- (๑๑) การตรวจสอบและถ่วงดุล

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยในปัจจุบันมีหลายรูปแบบ แต่หากนำเอาองค์ประกอบทั้ง ๑๑ ประการข้างต้นไปพิจารณาอย่างละเอียดจะทำให้เห็นถึงความเป็นประชาธิปไตยของประเทศต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

นอกจากความหมายของประชาธิปไตยโดยทั่วไปดังกล่าวข้างต้น ประชาธิปไตยยังมีการแบ่งความหมายได้เป็น ประชาธิปไตยในความหมายอย่างกว้าง และประชาธิปไตยในความหมายอย่างแคบ กล่าวคือ ประชาธิปไตยในความหมายอย่างกว้าง เป็นการมองลักษณะของประชาธิปไตยในลักษณะของกิจกรรม สัมพันธภาพและความเกี่ยวข้องกันในระหว่างประชาชนด้วยกันในลักษณะ ๓ ประการ คือ การเคารพสิทธิของกันและกัน การตกลงกันโดยสันติวิธี และความยุติธรรมในสังคม ส่วนประชาธิปไตยในความหมายอย่างแคบ เป็นการมองประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นระบบการเมืองหรือในฐานะที่เป็นรูปแบบของการปกครองเท่านั้น

ระบบประชาธิปไตยมีรูปแบบของการแสดงสิทธิที่เกี่ยวกับการปกครองหรือมีส่วนร่วมในการปกครองในอดีตนั้นแบ่งเป็น ๒ รูปแบบ คือ รูปแบบประชาธิปไตยโดยตรงและรูปแบบประชาธิปไตยโดยทางผู้แทน สำหรับรูปแบบประชาธิปไตยโดยตรงนั้น มีความหมายว่า ประชาชนทุกคนจะต้องร่วมกันตัดสินใจปัญหาที่เกิดขึ้นทุกปัญหา เมื่อเสียงข้างมากตัดสินใจไปในทิศทางใดก็ต้องเป็นไปตามนั้น ส่วนรูปแบบประชาธิปไตยโดยผู้แทนนั้น ประชาชนในรัฐยังคงต้องมีการทำมาหากินเพื่อเลี้ยงชีพในชีวิตประจำวันทั้งของตนเองและของครอบครัว เมื่อประชาชนมีภารกิจอื่นๆ ที่จะต้องกระทำจนไม่อาจที่จะเข้าร่วมการตัดสินใจในระดับชาติด้วยตนเองตลอดเวลา จึงได้มอบหมายให้บุคคลอื่นไปดำเนินการแทนตน โดยการเลือกผู้แทนเข้าไปตัดสินใจแทน ดังนั้น หลักเกณฑ์ของการปกครองในระบบประชาธิปไตย จึงมีหลักเกณฑ์สำคัญ มีดังนี้

- (๑) ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย
- (๒) ประชาธิปไตยจะต้องเปิดโอกาสให้มีการเลือกตั้งผู้นำโดยเสรี
- (๓) ผู้ปกครองจะต้องมีวาระการดำรงตำแหน่งที่แน่นอน
- (๔) สิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนจะต้องได้รับการปกป้อง
- (๕) การถือเสียงข้างมากในความหลากหลายทางความคิดเห็นในหมู่ประชาชน

๒. ความสำคัญหลักประชาธิปไตยต่อการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย

การปกครองในระบบประชาธิปไตยย่อมให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิ และเสรีภาพของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวหรือสิทธิส่วนบุคคล (Right of Privacy) ในฐานะที่เป็นสิทธิตามธรรมชาติที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่กำเนิด โดยสิทธิส่วนบุคคลมีสาระสำคัญหลายประการ เช่น การรักษาความลับในการจำกัดมิให้ผู้อื่นรู้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง การปิดบังไม่เปิดเผยตัวตน และการอยู่ตามลำพังมิให้ผู้อื่นมารบกวนความเป็นส่วนตัวของตนเอง เป็นต้น ข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วยเป็นข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ป่วย จึงถือเป็นสิทธิส่วนบุคคลประการหนึ่งที่ได้รับการคุ้มครองตามหลักประชาธิปไตยโดยมีกฎหมายรองรับ

๓. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วยในโรงพยาบาลรัฐ

๓.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐

มาตรา ๓๒ บุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว

การกระทำอันเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิของบุคคลตามวรรคหนึ่ง หรือการนำเข้าสู่ข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใดๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ

๓.๒ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.๒๕๔๐ ซึ่งเป็นกฎหมายฉบับสำคัญที่โรงพยาบาลรัฐที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วย โดยพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ มีสาระสำคัญ ดังนี้

๓.๒.๑ หลักการและเหตุผล คือ ในระบอบประชาธิปไตย การให้ประชาชนมีโอกาสกว้างขวางในการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่าง ๆ ของรัฐเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้ประชาชนจะสามารถแสดงความคิดเห็นและใช้สิทธิทางการเมืองได้โดยถูกต้องกับความเป็นจริง อันเป็นการส่งเสริมให้มีความเป็นรัฐบาลโดยประชาชนมากยิ่งขึ้น สมควรกำหนดให้ ประชาชนมีสิทธิได้รับข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยมีข้อยกเว้นอันไม่ต้องเปิดเผยที่แจ้งชัดและจำกัดเฉพาะข้อมูลข่าวสารที่หากเปิดเผยแล้วจะเกิดความเสียหายต่อประเทศชาติหรือต่อประโยชน์ที่สำคัญของเอกชน ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาระบอบประชาธิปไตยให้มั่นคงและจะยังผลให้ประชาชนมีโอกาสรู้ถึงสิทธิหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่ เพื่อที่จะปกป้องรักษาประโยชน์ของตนได้อีกประการหนึ่งด้วย ประกอบกับสมควรคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารของราชการ ไปพร้อมกัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๓.๒.๒ สารระสำคัญของพระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการขึ้นในสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี มีหน้าที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับงานวิชาการและธุรการให้แก่คณะกรรมการและคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ และให้คำปรึกษาแก่เอกชนเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ มาตรา (๖)

ให้มีคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ประกอบด้วยรัฐมนตรี ซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงพาณิชย์ เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน เลขาธิการสภาพความมั่นคงแห่งชาติ เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ผู้อำนวยการ สำนักข่าวกรองแห่งชาติ ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ และผู้ทรงคุณวุฒิอื่น จากภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งอีกเก้าคนเป็นกรรมการ

ให้ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งข้าราชการของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีคนหนึ่งเป็นเลขานุการ และอีกสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ มาตรา(๒๗)

คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) สอดส่องดูแลและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และหน่วยงานของรัฐในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

(๒) ให้คำปรึกษาแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐ เกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ตามที่ได้รับคำขอ

(๓) เสนอแนะในการตราพระราชกฤษฎีกาและการออกกฎกระทรวง หรือระเบียบของคณะรัฐมนตรีตามพระราชบัญญัตินี้

(๔) พิจารณาและให้ความเห็นเรื่องร้องเรียนตามมาตรา ๑๓

(๕) จัดทำรายงานเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้เสนอคณะรัฐมนตรีเป็นครั้งคราวตามความเหมาะสม แต่อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

(๖) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้

(๗) ดำเนินการเรื่องอื่นตามที่คณะรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรี มอบหมาย มาตรา (๒๘)
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งตามมาตรา ๒๗ มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราว
ละสามปีนับแต่วันที่รับแต่งตั้ง ผู้ที่พ้นจากตำแหน่งแล้วอาจได้รับแต่งตั้งใหม่ได้ มาตรา (๒๙)

ให้มีคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร สาขาต่าง ๆ ตามความ
เหมาะสม ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งตามข้อเสนอของคณะกรรมการ มีอำนาจหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์
คำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๑๔ หรือมาตรา ๑๕ หรือคำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้าน
ตาม มาตรา ๑๗ และคำสั่งไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามมาตรา ๒๕

การแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามวรรคหนึ่ง ให้
แต่งตั้งตามสาขาความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของข้อมูลข่าวสารของราชการ เช่น ความมั่นคงของ
ประเทศ เศรษฐกิจและการคลังของประเทศหรือการบังคับใช้กฎหมาย มาตรา (๓๕)

คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร คณะหนึ่ง ๆ ประกอบด้วยบุคคล
ตามความจำเป็น แต่ต้องไม่น้อยกว่าสามคน และให้ข้าราชการที่คณะกรรมการแต่งตั้งปฏิบัติหน้าที่เป็น
เลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการ

ในกรณีพิจารณาเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐแห่งใด กรรมการ
วินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารซึ่งมาจากหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นจะเข้าร่วมพิจารณาด้วยไม่ได้

กรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร จะเป็นเลขานุการหรือ
ผู้ช่วยเลขานุการไม่ได้ มาตรา(๓๖)

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของทางราชการให้แก่บุคคลธรรมดา
ที่มีสัญชาติไทยและบุคคลธรรมดาที่ไม่มีสัญชาติไทยแต่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยได้ทราบข้อมูลข่าวสารของ
ทางราชการ มาตรา (๖)

เพื่อประโยชน์ตามพระราชบัญญัตินี้กำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องปฏิบัติ
เกี่ยวกับการจัดระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลดังต่อไปนี้

(๑) ต้องจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเพียงพอที่เกี่ยวข้องและจำเป็นเพื่อ
การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์เท่านั้นและยกเลิกการจัดให้มีระบบดังกล่าว
เมื่อหมดความจำเป็น

(๒) พยายามเก็บข้อมูลข่าวสารโดยตรงจากเจ้าของข้อมูลโดยเฉพาะอย่างยิ่งใน
กรณีที่จะกระทบถึงประโยชน์ได้เสียโดยตรงของบุคคลนั้น

(๓) จัดให้มีการพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาและตรวจสอบแก้ไขให้ถูกต้องอยู่เสมอ
เกี่ยวกับสิ่งดังต่อไปนี้

(ก) ประเภทของบุคคลที่มีการเก็บข้อมูลไว้

(ข) ประเภทของระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

(ค) ลักษณะการใช้ข้อมูลตามปกติ

- (ง) วิธีการขอตรวจดูข้อมูลข่าวสารของเจ้าของข้อมูล
- (จ) วิธีการขอให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูล
- (ฉ) แหล่งที่มาของข้อมูล
- (๔) ตรวจสอบแก้ไขข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในความรับผิดชอบให้ถูกต้องอยู่เสมอ
- (๕) จัดระบบรักษาความปลอดภัยให้แก่ระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามความเหมาะสมเพื่อป้องกันมิให้มีการนำไปใช้โดยไม่เหมาะสม หรือเป็นผลร้ายต่อเจ้าของข้อมูล

ในกรณีที่เก็บข้อมูลข่าวสารโดยตรงจากเจ้าของข้อมูล หน่วยงานของรัฐต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบล่วงหน้าหรือพร้อมกับการขอข้อมูลถึงวัตถุประสงค์ที่จะนำข้อมูลมาใช้ ลักษณะการใช้ข้อมูลตามปกติ และกรณีที่ขอข้อมูลนั้นเป็นกรณีที่อาจให้ข้อมูลได้โดยความสมัครใจหรือเป็นกรณีมีกฎหมายบังคับ

หน่วยงานของรัฐต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบในกรณีมีการให้จัดส่งข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไปยังที่ใดซึ่งจะเป็นผลให้บุคคลทั่วไปทราบข้อมูลข่าวสารนั้นได้ เว้นแต่เป็นไปตามลักษณะการใช้ข้อมูลตามปกติ มาตรา(๒๓)

หน่วยงานของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของตนต่อหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นหรือผู้อื่น โดยปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าของข้อมูลที่ให้ไว้ล่วงหน้าหรือในขณะนั้นมีได้ เว้นแต่เป็นการเปิดเผย ดังต่อไปนี้

- (๑) ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานของตนเพื่อการนำไปใช้ตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น
- (๒) เป็นการใช้ข้อมูลตามปกติภายในวัตถุประสงค์ของการจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้น
- (๓) ต่อหน่วยงานของรัฐที่ทำงานด้านการวางแผนหรือการสถิติหรือสำมะโนต่าง ๆ ซึ่งมีหน้าที่ต้องรักษาข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไว้ไม่ให้เปิดเผยต่อไปยังผู้อื่น
- (๔) เป็นการให้เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยโดยไม่ระบุชื่อ หรือส่วนที่ทำให้รู้ว่าเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับบุคคลใด
- (๕) ต่อหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร หรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามมาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง เพื่อการตรวจดูคุณค่าในการเก็บรักษา
- (๖) ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อการป้องกันการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย การสืบสวน การสอบสวน หรือการฟ้องคดี ไม่ว่าเป็นคดีประเภทใดก็ตาม
- (๗) เป็นการให้ซึ่งจำเป็นเพื่อการป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิต หรือสุขภาพของบุคคล
- (๘) ต่อศาลและเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐหรือบุคคลที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะขอข้อเท็จจริงดังกล่าว
- (๙) กรณีอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามวรรคหนึ่ง (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) และ (๙) ให้มีการจัดทำบัญชีแสดงการเปิดเผยกำกับไว้กับข้อมูลข่าวสารนั้น ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง มาตรา (๒๔)

๓.๒.๓ ผู้รักษาการตามกฎหมายและวันบังคับใช้ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และมีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้แต่กฎกระทรวงนั้น จะมีผลให้ใช้บังคับได้ต่อเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว(๕มาตรา)

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ร.บ. ๒๕๔๐ .ศ. ในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๑๔ ตอนที่ ๔๖ก หน้า ๑ ลงวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๔๐ โดยให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป มาตรา (๒)

๓.๓ พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๐

มาตรา ๗ ข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคล เป็นความลับส่วนบุคคล บุคคลผู้ใดจะนำไปเปิดเผยในประการที่น่าจะทำให้บุคคลนั้นเสียหายไม่ได้ เว้นแต่การเปิดเผยนั้นเป็นไปตามความประสงค์ของบุคคลนั้นโดยตรง หรือมีกฎหมายเฉพาะบัญญัติให้ต้องเปิดเผย แต่ไม่ว่ากรณีใดๆ ผู้ใดจะอาศัยอำนาจหรือสิทธิตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการหรือกฎหมายอื่นเพื่อขอเอกสารเกี่ยวกับข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลที่ไม่ใช่ของตนไม่ได้

มาตรา ๔๙ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๗ หรือมาตรา ๙ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความผิดตามมาตรานี้เป็นความผิดอันยอมความได้

๓.๔ พ.ร.บ.สุขภาพจิต พ.ศ.๒๕๕๑

มาตรา ๑๕ ผู้ป่วยย่อมมีสิทธิดังต่อไปนี้

- (๑) ได้รับการบำบัดรักษาตามมาตรฐานทางการแพทย์ โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
- (๒) ได้รับการปกปิดข้อมูลเกี่ยวกับการเจ็บป่วยและการบำบัดรักษาไว้เป็นความลับ เว้นแต่มีกฎหมายบัญญัติไว้ให้เปิดเผยได้

มาตรา ๑๖ ห้ามมิให้ผู้ใดเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของผู้ป่วยในประการที่น่าจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ป่วย เว้นแต่

- (๑) ในกรณีที่น่าจะเกิดอันตรายต่อผู้ป่วยหรือผู้อื่น
- (๒) เพื่อความปลอดภัยของสาธารณชน
- (๓) มีกฎหมายเฉพาะบัญญัติให้ต้องเปิดเผย

มาตรา ๕๐ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๖ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๓.๕ ประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๓๒๓ ผู้ใดล่วงรู้หรือได้มาซึ่งความลับของผู้อื่นโดยเหตุที่เป็นเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ โดยเหตุที่ประกอบอาชีพเป็นแพทย์ เภสัชกร คนจำหน่ายยา นางผดุงครรภ์ ผู้พยาบาล นักบวช หมอความ ทนายความหรือผู้สอบบัญชี หรือโดยเหตุที่เป็นผู้ช่วยในการประกอบอาชีพนั้น แล้วเปิดเผยความลับนั้นใน ประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่ง หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้รับการศึกษาอบรมในอาชีพดังกล่าวในวรรคแรก เปิดเผยความลับของผู้อื่น อันตนได้ ล่วงรู้หรือได้มาในการศึกษาอบรมนั้นในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ต้องระวางโทษ เช่นเดียวกัน

๓.๖ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.๒๕๖๒ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๗ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๖๓ มีหลักการเพื่อให้มีการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นทั่วไป และโดยที่ปัจจุบันมีการ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศโดยเฉพาะเทคโนโลยีทางดิจิทัล อย่างแพร่หลายและได้รับความนิยม การละเมิด ข้อมูลส่วนบุคคลจึงสามารถเกิดขึ้นได้ง่าย โดยพระราชบัญญัตินี้มีสาระสำคัญ ดังนี้

๓.๖.๑ กำหนดให้เป็นกฎหมายกลางใช้บังคับควบคุมไปกับกฎหมายที่คุ้มครอง ข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นกฎหมายเฉพาะฉบับอื่น ๆ เช่น พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูล เครดิต พ.ศ. ๒๕๔๕ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ พระราชบัญญัติการประกอบ กิจการโทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ และพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๕ โดยปกติ การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในแต่ละเรื่องต้องเป็นไปตามกฎหมายเฉพาะ ประกอบกับร่างพระราชบัญญัตินี้ มีโทษทางอาญา การจะนำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ในเรื่องใดมาใช้แทนที่หรือเพิ่มเติมจึงต้อง พิจารณาแล้วว่ามีเหตุผลอันสมควรและต้องกำหนดให้ชัดเจน คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) จึงเห็น ควรกำหนดให้คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวง ดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมอาจประกาศให้นำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ซึ่งรวมถึงบทกำหนดโทษที่ เกี่ยวข้องไปใช้บังคับเป็นการเพิ่มเติมหรือแทนที่กฎหมายว่าด้วยการนั้นได้ ทั้งนี้ โดยจะกำหนดระยะเวลา หรือเงื่อนไขอย่างไรก็ได้ไว้ในประกาศนั้นก็ได้

๓.๖.๒ กำหนดขอบเขตคำว่า “ข้อมูลส่วนบุคคล” ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่ง สามารถทำให้ระบุตัวบุคคลนั้นได้ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม โดยบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ความสำคัญ เฉพาะบุคคลธรรมดา และเพิ่มให้ชัดเจนว่าไม่รวมถึงการระบุแต่เฉพาะชื่อ ตำแหน่ง หรือสถานที่ทำงาน เท่านั้น

๓.๖.๓ พระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับแก่

(๑) บุคคลหรือนิติบุคคลที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อประโยชน์ ส่วนตนของบุคคลหรือนิติบุคคลนั้นเท่านั้น โดยมีให้ผู้อื่นใช้ข้อมูลส่วนบุคคลนั้น หรือเปิดเผยข้อมูลส่วน บุคคลนั้นต่อผู้อื่น

(๒) บุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่ทำการเก็บรวบรวมไว้เฉพาะเพื่อกิจการสื่อมวลชน งานศิลปกรรม หรืองานวรรณกรรมเท่านั้น

(๓) สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา รวมถึงคณะกรรมการที่แต่งตั้ง โดยสภาดังกล่าว ซึ่งเก็บรวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในการพิจารณาตามอำนาจหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา หรือคณะกรรมการ แล้วแต่กรณี

(๔) การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลและการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการพิจารณาคดี การบังคับคดี และการวางทรัพย์ รวมทั้งการดำเนินงานตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

(๕) การดำเนินกิจการขององค์การทางศาสนา

ทั้งนี้ การยกเว้นไม่ให้นำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ทั้งหมด หรือแต่บางส่วนมาใช้บังคับแก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลในลักษณะใด กิจการใด หรือหน่วยงานใดทำนองเดียวกับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลตามวรรคหนึ่ง หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอื่นใด ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกาตามข้อเสนอของคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

๓.๖.๔ ให้มีคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล มีอำนาจหน้าที่ดูแลรับผิดชอบในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยมีอำนาจหน้าที่หลัก ได้แก่ (๑) จัดทำแผนยุทธศาสตร์ การดำเนินงานด้านการส่งเสริมและการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ที่สอดคล้องตามนโยบายและ แผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งแผนยุทธศาสตร์และมาตรการแก้ไขปัญหาอุปสรรค การปฏิบัติการตามแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติดังกล่าว (๒) ส่งเสริมและสนับสนุนหน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนดำเนินกิจกรรมตามแผนยุทธศาสตร์ รวมทั้งจัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าว เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตามกฎหมายว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และ (๓) กำหนดมาตรการ หรือแนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ โดยมีสำนักงานคณะกรรมการการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติเป็นหน่วยงานธุรการ

๓.๖.๕ กำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลจะต้องแจ้งก่อนหรือในขณะที่เก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลถึงรายละเอียด วัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวม และข้อมูลที่จะมีการเก็บรวบรวม ยกเว้นกรณีที่ไม่ต้องแจ้งรายละเอียดดังกล่าว เช่น เพื่อประโยชน์ที่เกี่ยวกับการวางแผนหรือการสถิติหรือสำมะโนต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐ หรือเพื่อป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิต ร่างกายหรือสุขภาพของบุคคล เป็นต้น แต่ทั้งนี้ ต้องเก็บรวบรวมได้เท่าที่จำเป็นและเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเท่านั้น

๓.๖.๖ กำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลจะต้องแจ้งเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลและเจ้าของข้อมูลต้องให้ความยินยอมด้วย โดยเฉพาะกรณีที่จะต้องมีการใช้และ

เปิดเผยข้อมูลจะขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ยังได้กำหนดหน้าที่ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ดังนี้

(๑) ห้ามมิให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลทำการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลจากแหล่งอื่นที่ไม่ใช่จากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลโดยตรง และห้ามเก็บข้อมูลที่อ่อนไหวต่อความรู้สึกของประชาชน

(๒) ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องไม่ใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่ เป็นการใช้หรือเปิดเผยตามวัตถุประสงค์หรือเป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์ที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวม และได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลที่ให้ไว้ก่อนหรือ ในขณะนั้น และห้ามมิให้มีการส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลไปยังประเทศซึ่งมีสาระสำคัญในหลักเกณฑ์การให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ต่ำกว่าพระราชบัญญัตินี้

(๓) ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องดำเนินการให้ข้อมูลส่วนบุคคลนั้น ถูกต้อง ทันสมัย สมบูรณ์ และไม่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิด และกำหนดหน้าที่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น จัดให้มีมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยที่เหมาะสม และทำลายข้อมูลส่วนบุคคลเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาการเก็บรักษา เป็นต้น

(๔) ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องจัดทำข้อปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูล ส่วนบุคคล โดยคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอาจจัดทำและเผยแพร่แนวปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูล เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดทำข้อปฏิบัติและออกเครื่องหมายรับรองข้อปฏิบัติดังกล่าวให้แก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

(๕) กำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน ในกรณีที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่ว่าจะเป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ก็ตาม เว้นแต่กรณีที่เป็นเหตุสุดวิสัยและเป็นการกระทำตามคำสั่งของรัฐบาลหรือเจ้าพนักงานของรัฐ เป็นต้น

๓.๖.๗ กำหนดสิทธิของเจ้าของข้อมูลที่จะขอเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

๓.๖.๘ กำหนดให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลสามารถยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในกรณีที่สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลถูกรบกวนหรือถูกละเมิด ทั้งนี้ คณะกรรมการฯ อาจมีคำสั่งให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการหรือห้ามดำเนินการใด ๆ เพื่อคุ้มครองสิทธินั้น

๓.๖.๙ กำหนดโทษทางอาญาสำหรับการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการฯ การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมิได้แจ้งรายละเอียด การใช้หรือเปิดเผยข้อมูลโดยมิได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เป็นต้น

๔. สิทธิของผู้ป่วย

เมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๕๘ แพทยสภา สภาการพยาบาล สภาเภสัชกรรม ทนต แพทยสภา สภาเทคนิคการแพทย์ สภากายภาพบำบัด และกระทรวงสาธารณสุข ได้ร่วมกันประกาศกำหนด คำประกาศสิทธิและข้อพึงปฏิบัติของผู้ป่วย เพื่อให้ผู้ป่วยได้รับประโยชน์สูงสุดจากกระบวนการและตระหนัก ถึงความสำคัญของการให้ความร่วมมือกับผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพ ซึ่งได้ประกาศแจ้งสิทธิผู้ป่วยไว้ ๙ ประการ ดังนี้

- (๑) ผู้ป่วยทุกคนมีสิทธิพื้นฐานที่จะได้รับบริการด้านสุขภาพ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ
- (๒) ผู้ป่วยที่ขอรับการรักษายาบาลมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลที่เป็นจริงและเพียงพอ เกี่ยวกับการเจ็บป่วย การตรวจ การรักษา ผลดีและผลเสียจากการตรวจ การรักษา จากผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพ ด้วยภาษาที่ผู้ป่วยสามารถเข้าใจได้ง่าย เพื่อให้ ผู้ป่วยสามารถเลือกตัดสินใจในการยินยอมหรือไม่ยินยอมให้ผู้ประกอบวิชาชีพด้าน สุขภาพปฏิบัติต่อตน เว้นแต่ในกรณีฉุกเฉิน อันจำเป็นเร่งด่วนและเป็นอันตรายต่อชีวิต
- (๓) ผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะเสี่ยงอันตรายถึงชีวิต มีสิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือรีบด่วนจากผู้ ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพโดย ทันทีตามความจำเป็นแก่กรณี โดยไม่คำนึงว่าผู้ป่วย จะร้อง ขอความช่วยเหลือหรือไม่
- (๔) ผู้ป่วยมีสิทธิที่จะได้รับทราบชื่อ สกุล และประเภทของผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพที่ เป็น ผู้ให้บริการแก่ตน
- (๕) ผู้ป่วยมีสิทธิขอความเห็นจากผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพอื่นที่มีได้เป็นผู้ให้การ รักษาพยาบาลแก่ตน และมีสิทธิในการขอเปลี่ยนผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพหรือ เปลี่ยนสถานพยาบาลได้ ทั้งนี้ เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของสิทธิการรักษาของผู้ป่วยที่มีอยู่
- (๖) ผู้ป่วยมีสิทธิที่จะได้รับการปกปิดข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เว้นแต่ผู้ป่วยจะให้ความยินยอม หรือเป็นการปฏิบัติตามหน้าที่ของผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพ เพื่อประโยชน์ โดยตรงของผู้ป่วยหรือตามกฎหมาย
- (๗) ผู้ป่วยมีสิทธิที่จะได้รับทราบข้อมูลอย่างครบ ถ้วนในการตัดสินใจเข้าร่วมหรือถอนตัว จากการเป็นผู้ถูกทดลองในการทำวิจัยของ ผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพ
- (๘) ผู้ป่วยมีสิทธิที่จะได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการรักษายาบาลเฉพาะของตนที่ ปรากฏ ใน เวชระเบียนเมื่อร้องขอ ทั้งนี้ ข้อมูลดังกล่าวต้องไม่เป็นการละเมิดสิทธิส่วนตัวของ บุคคลอื่น
- (๙) บิดา มารดา หรือผู้แทนโดยชอบธรรม อาจใช้สิทธิแทนผู้ป่วยที่เป็นเด็กอายุยังไม่เกิน สิบแปดปีบริบูรณ์ ผู้บกพร่องทางกายหรือจิต ซึ่งไม่สามารถใช้สิทธิด้วยตนเองได้

๕. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ในปัจจุบัน ประเทศไทยมีกฎหมายหลายฉบับที่ให้ความคุ้มครองข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วยซึ่งเป็นสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวหรือสิทธิส่วนบุคคล (Right of Privacy) ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐ ซึ่งการให้ความคุ้มครองดังกล่าวข้างต้นเป็นไปตามหลักประชาธิปไตย แต่อย่างไรก็ดี เพื่อจัดให้ความคุ้มครองข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วยในโรงพยาบาลรัฐอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ผู้เขียนเห็นควรให้มีการจัดฝึกอบรมแก่ผู้ประกอบการวิชาชีพด้านสุขภาพ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดการข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วยในโรงพยาบาลรัฐ ให้มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญในการคุ้มครองสิทธิผู้ป่วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการคุ้มครองข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วย นอกจากนี้ หากมีการดำเนินการจัดฝึกอบรมดังกล่าว ผู้เขียนเชื่อว่าอาจมีส่วนช่วยลดความเสี่ยงด้านกฎหมายที่เกี่ยวกับข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วยที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตด้วย